Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 725/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen huoltokiusaamisen ja vieraannuttamisen MARAK-käsittelystä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Juho Eerolan /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 725/2022 vp:

> Onko hallitus valmis perustamaan esimerkiksi työryhmän luomaan lomakkeet huoltokiusaamisen ja vieraannuttamisen kartoittamiseen, kuten muun väkivallan osalta on tehty?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lain (190/2019) 2 § mukaan tapaamisoikeuden tarkoituksena on turvata lapselle oikeus luoda ja säilyttää myönteinen ja läheinen suhde vanhempaansa, jonka luona lapsi ei asu. Tapaamisoikeuteen kuuluu, että lapsi saa ajoittain olla tämän vanhemman luona tai tavata tätä muualla taikka pitää tähän yhteyttä muulla tavoin. Lapselle voidaan vahvistaa myös oikeus tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä, jonka kanssa hänellä on lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava vakiintunut suhde. On tärkeää, että lapsen oikeus pitää yhteyttä hänelle läheisiin henkilöihin toteutuu hyvin ja lapsenhuoltolain mukaisesti. Kuten kysymyksessä todetaan, lapsen kummallakin vanhemmalla on velvollisuus myötävaikuttaa tapaamisoikeuden toteutumiseen. Epäasiallinen vaikuttaminen lapseen on kiellettyä. Lapsenhuoltolakia uudistettiin vuonna 2019. Lainsäädäntötoimilla on pyritty osaltaan ehkäisemään vieraannuttamista tai muusta syystä johtuvia ongelmia tapaamisoikeuden toteutumisessa.

Tapaamisoikeus vahvistetaan tuomioistuimen päätöksellä tai huoltajien keskinäisellä sopimuksella, jonka lastenvalvoja voi vahvistaa. Tuomioistuin voi lapsen huolto- ja tapaamisasioista päättämisen yhteydessä pyytää sosiaalihuollolta olosuhdeselvitystä. Tämän selvityksen laatimisen tueksi on laadittu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisema Opas lapsenhuoltolain mukaisen sosiaalilautakunnan selvityksen laatimiseksi: Asiantuntijaryhmän suositus (THL ohjaus 2/2021). Opas sisältää osuuden koskien väkivallan tunnistamista ja huomioimista selvityksessä sekä käsittelee myös vieraannuttamista henkisen väkivallan muotona. Oppaassa kuvataan, että väkivallan puheeksi ottamisen ja kartoittamisen tueksi on kehitetty THL:n sivuilta löytyvä työväline, lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake, joka soveltuu käytettäväksi kummankin vanhemman kanssa erikseen myös selvitystyössä. Jos väkivaltaa esiintyy runsaasti tai riskitekijöitä on samanaikaisesti useita, tilanteen arvioimisen apuna voi käyttää vakavan parisuhdeväki-

vallan MARAK-riskinarviointilomaketta. Lisäksi oppaassa nostetaan esiin esimerkiksi hypoteesiajattelu vieraannuttamista koskevien väitteiden arvioinnissa ajattelun apuvälineenä. Lasten tapaamisten osalta väkivallasta kysymisen ohjeistus sisältyy myös oppaaseen.

On tärkeää, että ongelmallisia tilanteita ehkäistään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Hallitus on jatkanut lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa, jossa on aiemminkin kehitetty eropalveluja osana perhekeskustyötä ja kiinnitetty huomiota sovinnollisuuden edistämiseen. Kehittämisen painopisteinä lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa ovat perhekeskukset ja varhainen tuki arjessa sekä matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut. Kehittämistyössä on luontevaa arvioida, tarvitaanko uusia työvälineitä vieraannuttamisen ja huoltokiusaamisen ennaltaehkäisyyn. Perhekeskukset tukevat perheitä monin tavoin edistäen muun muassa vanhemmuustaitoja, mitkä ovat olennaisia vieraannuttamisen estämisessä ja myös eron jälkeisessä yhteistyövanhemmuudessa.

Helsingissä 22.2.2023

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru